

Ižanga

Ši knyga atspindi pagrindines autoriaus nuostatas, už kurias juo žavėjosi ir tebesižavi pasekėjai bei puola priešininkai. Nors kiekviena iš šių šešių paskaitų gali būti laikoma atskiru esė, jų visuma sudaro harmoniją, teikiančią tokį estetinį pasigėrėjimą, koks kyla žiūrint į puikiai suprojektuoto pastato architektūrą.

*Fritz Machlup
Princeton, 1979 m.*

1958 metų pabaigoje dr. Albertas Benegas-Lynch pakvietė mano vyrą į Argentina paskaityti paskaitų ciklo, o manęs paprašė jį lydėti. Šioje knygoje pateikta tai, ką mano vyras sakė šimtams Argentinos studentų tų paskaitų metu.

Į Argentina mes atvykome praėjus vos keletui mėnesių po priverstinio Perono bėgimo iš šalies. Jis valdė destruktiviai ir visiškai sugriovė Argentinos ekonomikos pamatus. Ne ką geresnis buvo ir jį pakeitęs Eduardas Lonardi. Tauta buvo pasirengusi priimti naujas idėjas, o mano vyras - jomis pasidalyti.

Jo paskaitos buvo skaitomos anglų kalba milžiniškoje Buenos Aires universiteto salėje. Dviejose gretimose auditorijose per ausines studentai klausėsi sinchroninio vertimo į ispanų kalbą. Ludwigas von Misesas labai atvirai kalbėjo apie kapitalizmą, socializmą, intervencionizmą, komunizmą, fašizmą, ekonominę politiką ir diktatūros pavojų. Jauni mano vyro klausytojai nedaug nežinojo apie rinkos ir asmens laisvę. Savo knygoje "Mano gyvenimas su Ludwigu von Misesu" apie tai rašiau: "Jei tais laikais kas nors kitas būtų išdrįšęs taip užsipulti fašizmą ir komunizmą kaip mano vyras, greičiausiai būtų iškviesta policija ir visas renginys būtų žlugęs".

Klausytojai reagavo taip lyg pro pravirą langą būtų įsiveržusi gaivinanti oro srovė. Jis kalbėjo be jokių užrašų. Kaip visuomet, jo mintis rikiavo vos keletas žodžių, užrašytų ant skiautelės popieriaus. Jis tiksliai žinojo, ką norėjo pasakyti ir labai paprastais žodžiais sugebėjo taip kreiptis į auditoriją, kad ši, nors ir nesusipažinusi su jo darbais, gerai suprato, kas buvo sakoma.

Paskaitos buvo įrašytos į magnetofono juostą. Vėliau iš juostos jas užrašė vietinis sekretorius, kurio rankraštį ir radau pomirtiniuose vyro

popieriuose. Skaitydama užrašus, labai gyvai prisiminiau, su koku entuziazmu argentiniečiai reagavo į mano vyro žodžius. Ir man - neekonomistei - pasirodė, kad tos paskaitos, skaitytos neprofesionaliai Pietų Amerikos auditorijai, kur kas geriau suprantamos negu dauguma teorinių Ludwigo von Miseso darbų. Aš pajutau, kad jose tiek daug vertingos medžiagos, tik minčių, reikšmingų ir šiandien, ir ateityje, kad jas būtina paskelbti.

Kadangi vyras nerengė savo paskaitų spausdinti, šį darbą teko atlikti man. Aš labai stengiausi išsaugoti kiekvieno sakinio prasmę, nė kiek nekeisti turinio ir palikti visus vyro dažnai vartotus posakius, taip gerai pažįstamus jo skaitytojams. Aš tik sujungiau sakinius ir praleidau tuos žodžius, kurie paprastai vartojami, kai bendraujama neformaliai.

Jei man pavyko parengti iš šių paskaitų knygą, tai tik todėl, kad kiekviename sakinyje man skambėjo vyro balsas, girdėjau jį kalbant. Man jis buvo toks pat gyvas, gyvas ta prasme, kad labai įtikinamai įrodinėjo per didelės valdžios blogį ir pavojų, taip suprantamai dėstė skirtumą tarp diktatūros ir intervencionizmo, taip išmintingai kalbėjo apie istorinių asmenybių reikšmę; vos kelių jo pastabų pakako, kad atgytų seniai praėję laikai.

Naudodamasi proga, noriu padėkoti savo geram draugui Georgui Koeter'ui už pagalbą šiame darbe. Jo kaip redaktoriaus patirtis ir mano vyro teorijų suvokimas buvo labai naudingi, rengiant šią knygą.

Tikiuosi, šias paskaitas perskaitys ne tik studentai, bet ir vyro gerbėjai - neekonomistai. Ir nuoširdžiai tikiu, kad ši knyga bus prieinama jaunimui, ypač viso pasaulio aukštesniųjų mokyklų ir koledžų studentams.

Margit von Mises
New York
1979 m. birželis